

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ КАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет фізичного виховання і спорту

Кафедра терапії, реабілітації та морфології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 4 Анатомія та фізіологія
центральної нервової системи**

рівень Рівень вищої освіти - Перший (бакалаврський)

Освітня програма «Психологія»
Спеціальність С 4 Психологія
Галузь знань Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Освітня кваліфікація: Бакалавр з психології

Затверджено на
засіданні кафедри
Протокол № 1
від 26.08.2025р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Анатомія та фізіологія центральної нервової системи
Викладач	Івасюк Ірина Йосипівна, кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії, реабілітації та морфології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
Контактний телефон викладача	0955323522
Е-mail викладача	iryna.ivasiuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/ При вивченні навчальної дисципліни можуть використовуватися можливості платформ Zoom та ін. https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/b91889b93c12ce865285
Консультації	вівторок
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна "Анатомія та фізіологія центральної нервової системи" вивчає структуру і закономірності функціонування різних відділів нервової системи, механізмів формування пам'яті, навчання, поведінки та характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із загальною психологією, еволюцією і анатомією нервової системи, психофізіологією та багатьма іншими галузями психологічних та медичних знань.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> та основними цілями вивчення навчальної дисципліни є: засвоїти особливості будови та функціонування різних відділів нервової системи людини, формувати розуміння єдності будови і функції ЦНС з організмом в цілому.</p> <p>Вивчити основні етапи становлення і розвитку анатомії і фізіології нервової системи (НС), внесок зарубіжних та українських науковців у дослідження НС; методи дослідження НС; будову нервових клітин і нервової тканини; особливості будови та функціонування відділів центральної нервової системи (ЦНС) – спинного та головного мозку; закономірності рефлекторної діяльності НС, збудження та гальмування; роль кори великих півкуль в інтеграції поведінки організму; особливості будови і функцій вегетативної нервової системи: симпатичної і парасимпатичної; роль сенсорних систем у забезпеченні зв'язку організму людини із зовнішнім середовищем.</p> <p>Цілями курсу є навчити студентів аналізувати і пояснювати явища, які пов'язані з фізіологією ЦНС; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між особливостями будови та функціонування різних відділів НС; застосовувати знання фізіології НС у майбутній практичній діяльності психолога; досліджувати стан фізіологічних функцій, процесів і станів людини; аналізувати отримані результати дослідження і формулювати висновки.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні компетентності (СК)

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 21. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 (очн.) / 4 (заочн.)
практичні заняття	18 (очн.) / 6 (заочн.)
самостійна робота	60 (очн.) / 80 (заочн.)

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	С 4 - Психологія	1	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год. (ден. і заочн.ф.н.)		
	лекції	заняття	сам. роб.
1. Вступ Предмет і завдання курсу «Анатомія і фізіологія ЦНС». Основні фізіологічні поняття. Онтогенез центральної нервової системи.	2/1	2/1	5/8
2. Загальні дані про ЦНС. Особливості будови нервових клітин та їх відростків. Синапси.		2/1	7/8
3. Поділ головного мозку на відділи. Пошарова будова кори головного мозку.	2	2/1	6/10
4. Анатомія і фізіологія спинного мозку. Рефлекторна діяльність та провідникова функція спинного мозку.	2/1	2	7/8

5. Довгастий мозок і міст. Вестибулярні рефлекс та ретикулярна формація.		2/1	7/8
6. Анатомія і функція заднього мозку. Зв'язки мозочка. Функції мозочка та наслідки ураження мозочка.	2	2/1	7/10
7. Загальна будова проміжного мозку. Функції таламуса. Регуляція вегетативних функцій гіпоталамусом.	2/1	2	7/10
8. Роль кори великих півкуль в інтеграції функцій організму.	/1	2	7/8
9. Фізіологічні механізми пам'яті. Довготривала та короткотривала пам'ять. Порушення пам'яті	2	2/1	7/10
ЗАГ.:	12/4	18/6	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Критерії оцінювання знань студентів:	
	Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
	Лекція	
	Семінарське заняття включають:	
	Контрольна робота	20
	Самостійна робота, КСР, тести	20
	Тестові завдання	10
	Разом	50
	Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100	
Засоби оцінювання		
<p>Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, включаючи: відповіді на семінарських заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання контрольної (письмової) роботи, підсумкове тестування.</p> <p><i>1. Робота на лекціях.</i> Під час лекції студент не тільки слухає і фіксує лекційний матеріал, а ще й активно його реконструює. Для повного засвоєння лекційного матеріалу, студентові необхідно виконати ряд завдань: виписати визначення термінів (для термінологічного словника). Ці завдання студент може виконати в аудиторних або домашніх умовах. Виконання їх перевіряється викладачем на</p>		

семінарському занятті, присвяченому тій чи іншій темі навчальної дисципліни.

2. Робота на семінарському занятті.

Усна відповідь на семінарському занятті (1 оцінка). Відповідь передбачає чіткий, аргументований, розгорнутий виклад студентом одного з питань плану семінарського заняття, винесеного до обговорення. При цьому недопустиме дослівне зачитування матеріалу та використання ксерокопій. Студент повинен бути готовий відповісти на будь-які запитання семінарського заняття.

Критерії оцінювання усної відповіді:

В основу системи оцінювання знань, умінь закладено такі критерії: повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні; рівень сформованості умінь та навичок, здатність застосовувати здобуті знання на практиці.

Шкала оцінювання (у 100 бальній системі):

90-100 балів «відмінно» - ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем, які розглядаються на семінарському занятті. Знання мають бути осмисленими, що виявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до виконання завдань не лише у форматі репродукції, а й з елементами креативності.

70-89 бали - «добре» - ставиться за наявність у студента знань щодо більшості питань, які розглядаються на семінарському занятті. Притім, знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

50-69 бали «задовільно» - ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з теми семінару, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.

1-49 бали «незадовільно» - ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем з теми семінарського заняття, або ж за наявність часткових знань, які він нечітко розуміє і неправильно трактує.

Тестування на семінарському занятті (поточне тестування як допоміжний результат) (1 оцінка). Підготовка до поточного контролю полягає у повторенні теоретичного матеріалу до теми семінарського заняття, відтворенні необхідних умінь та навичок і самоконтролю їх результативності. Тестування здійснюється на основі складених викладачем тестових завдань до тем курсу. Для цього передбачені тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих.

Критерії оцінки тестового контролю (у 100 бальній системі):

«**відмінно**» - студент дав не менше 90% правильних відповідей; «**добре**» - студент дав не менше 70% правильних відповідей; «**задовільно**» - студент дав не менше 50% правильних відповідей; «**незадовільно**» - студент дав менше 50% правильних відповідей.

3. Самостійна робота. Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки виконаних завдань. Даний вид роботи передбачає виконання окремих завдань, які підлягають спеціальному контролю та оцінюванню, роблячи певний внесок у сумарну кількість балів, отриманих студентом за вивчення навчального предмету. До таких форм належать: підготовка до КСР.

Підготовка студентів до КСР полягає у самостійному вивченні матеріалу до окремих тем курсу, відтворенні необхідних умінь та навичок і самоконтролю їх результативності. Для контролю передбачені тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих.

Критерії оцінки тестового контролю:

«**відмінно**» - студент дав не менше 90% правильних відповідей;
«**добре**» - студент дав не менше 70% правильних відповідей;
«**задовільно**» - студент дав не менше 50% правильних відповідей;
«**незадовільно**» - студент дав менше 50% правильних відповідей.

Перед написанням письмової роботи у форматі проблемних питань студенти отримують перелік тем і питань, які виносяться на письмову роботу та посилання на навчально-методичну та наукову літературу із завчасно заданої теми для самостійної підготовки.

4. Контрольна робота. Перед написанням письмової (контрольної) роботи студенти отримують перелік питань до тем, які виносяться на контрольну роботу та посилання на навчально-методичну та наукову літературу для підготовки. Виконується цей вид роботи в межах аудиторного заняття (для студентів денної форми навчання, для заочної форми термін написання – за 1 місяць до сесії. У контрольній роботі студент повинен представити розуміння даної теми, розкрити зміст поставлених питань. Виконання контрольної роботи передбачає письмові відповіді на 3 теоретичні питання за відповідним варіантом контрольної роботи.

Критерії оцінки контрольної роботи:

100-90 балів «відмінно» - студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей на контрольні запитання, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань.

70-89 балів «добре» - студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей на контрольні запитання, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

50-69 балів «задовільно» - студент загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час письмових відповідей на контрольні запитання, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-49 бали «незадовільно» - частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час письмових відповідей на контрольні запитання, допускаючи при цьому суттєві помилки.

5. Екзамен Екзамен здійснюється на основі складених викладачем екзаменаційних білетів, які містять 4 питання до всього курсу. Студент виконує письмову екзаменаційну роботу, де викладає в повному об'ємі матеріал заданих питань.

Критерії оцінювання :

«відмінно» - студент описав питання в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його описує контрольні запитання, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань; **«добре»** - студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей на запитання, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки; **«задовільно»** - студент загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час письмових відповідей на запитання, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки; **«незадовільно»** - частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час письмових відповідей на контрольні запитання, допускаючи при цьому суттєві помилки.

Вимоги до письмових робіт	Концептуально конкретне висвітлення питань, базоване на науково-теоретичних та практичних дослідженнях.
Семінарські заняття	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ. Предмет і завдання курсу «Анатомія і фізіологія ЦНС». Основні фізіологічні поняття. Онтогенез центральної нервової системи. 2. Загальні дані про ЦНС. Особливості будови нервових клітин та їх відростків. Синапси. 3. Поділ головного мозку на відділи. Пошарова будова кори головного мозку. 4. Анатомія і фізіологія спинного мозку. Рефлекторна діяльність та провідникова функція спинного мозку. 5. Довгастий мозок і міст. Вестибулярні рефлексії та ретикулярна формація. 6. Анатомія і функція заднього мозку. Зв'язки мозочка. Функції мозочка та наслідки ураження мозочка. 7. Загальна будова проміжного мозку. Функції таламуса. Регуляція вегетативних функцій гіпоталамусом. 8. Роль кори великих півкуль в інтеграції функцій організму. 9. Фізіологічні механізми пам'яті. Довготривала та короткотривала пам'ять. Порушення пам'яті.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умови допуску до підсумкового контролю (екзамен) передбачають виконання студентом усіх запланованих освітньою програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Пропущенні практичні заняття відпрацьовуються. Усі роботи повинні бути виконані й представлені студентом у встановлений час консультацій згідно розкладу.

Підсумковий контроль	<i>Зазначити:</i> <i>форму контролю (екзамен);</i> Шкала оцінювання: національна та ECTS		
	Сума балів за всі види навчаль	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
			Для екзамену, курсового проекту

	ьної діяльності		(роботи), практики	
	100-90	A	відмінно	зараховано
	89-80	B	добре	
	79-70	C		
	69-60	D	задовільно	
	59-50	E		
	49-26	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	25-0	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність

Вступаючи на цей курс, студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положеннях про академічну доброчесність у Карпатському національному університеті ім. В. Стефаника

Положення про запобігання академічному плагіату:

<https://surl.li/urqjih>

Положення 2

<https://surl.li/jckfrb>

Пропуски занять (відпрацювання)

Відвідування лекцій та семінарських занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до заліку. Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, семінарських занять у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомої для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації (довідки і т.д.)

За умови відсутності студента (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений викладачем день і час (відповідно до розкладу) відпрацювати пропущені аудиторні заняття.

Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Студенти, які вивчають дисципліну «Анатомія та фізіологія центральної нервової системи» зобов'язані відпрацювати заняття, ліквідувати невиконаний обсяг завдань до курсу.

Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, виконують всі завдання згідно вимог.

Виконання завдань пізніше встановленого терміну

Роботи повинні бути виконані й представлені студентом у встановлений час консультацій або протягом тижня КСР, при цьому не пізніше ніж за 1 тиждень до завершення вивчення навчального курсу групою. Студенти, які не виконали заплановані завдання, тести, завдання

самостійної та контрольної роботи вчасно, повинні їх виконати, однак оцінка при цьому буде знижена на один бал за виконане завдання. У випадку незадовільного виконання завдань, виявів недобропорядної поведінки, академічної недоброчесності (списування), викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи, а пред'явлені студентом завдання не зараховуються.

Невідповідна поведінка під час занять

Неприйнятним для студентів Університету є: порушення норм моралі, що включає негідну поведінку; запізнення або пропуски навчальних занять чи без поважної на то причини; вчинення дій, що перешкоджають здійсненню навчального процесу; порушення академічної доброчесності; недопустимо користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача).

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти здійснюється згідно Положення ([02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf](#))

Рекомендовані платформи Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra

8. Рекомендована література

1. *Анатомо-фізіологічні основи уражень нервової системи : навч-метод. посіб.* — О. А. Козьолкін та інш., Запоріжжя : ЗДМУ, 2020 (електронне видання).
2. Власенко С. Б. **Анатомія та фізіологія центральної нервової системи людини : мультимедійні презентації** — Київ : НАВС, 2022 (електронний курс/лекційний матеріал).
3. Гаврилькевич В.К., Подкоритова Л.О. **Актуальність викладання дисципліни «Анатомія і фізіологія нервової системи та основи фізіологічної регуляції» // Наукові інновації та передові технології (серія «Психологія»), 2025.**
4. Кулітка Е. Ф. **Загальна фізіологія центральної нервової системи : лекція №3** — Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024 (конспект лекцій).
5. Чижик В. В. **Анатомія та фізіологія центральної нервової системи : курс лекцій** — навчальні методичні вказівки, Луцьк : ЛНТУ, 2023. — 91 с. (електронний ресурс).
6. Шерстюк С.О., Храмова Т.О., Наконечна С.А., Сидоренко Р.В. **Анатомо-фізіологічні аспекти центральної та периферичної нервової системи : методичні рекомендації** — Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2023.
7. *Central nervous system: Anatomy, structure, function* — Medscape/Emedicine (2025) — сучасний огляд анатомії та фізіології ЦНС у медичній практиці.
8. **From Anatomy to Function of the Central Nervous System: Clinical and Neurosurgical Applications** — Brandon Matteo Ascenzi (Ed.), Academic Press, 2024 — сучасне видання, що поєднує топографічну анатомію мозку з фізіологією і клінічними застосуваннями.

9. Thau L. **Anatomy, Central Nervous System** — StatPearls (NCBI Bookshelf), 2022 — електронний ресурс з актуальними описами структур ЦНС і їх функцій.

Електронний навчальний матеріал

1. «Анатомія та фізіологія центральної нервової системи» — мультимедійні презентації лекційного курсу для студентів (уклад. С. Б. Власенко) — PDF-матеріал з ілюстраціями та структурованою теорією ЦНС.

<https://clar.navs.edu.ua/handle/123456789/34717>

2. Конспект лекції «Загальна фізіологія центральної нервової системи» (Кулітка Е. Ф., 2020) — короткий електронний лекційний матеріал із фізіології ЦНС. <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/27330>

3. Методичні рекомендації «Анатомо-фізіологічні аспекти центральної та периферичної нервової системи» — PDF для самостійної підготовки студентів з тем анатомії та фізіології нервової системи.

<https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/17825>

4. Електронний підручник «Анатомія та фізіологія людини» (відео/текст) — охоплює загальні принципи анатомії й фізіології, включно з нервовою системою.

<https://cloud.nvmk.org.ua/ebook/1553>

5. GetBodySmart — інтерактивний онлайн-курс з анатомії й фізіології людини — включає пояснення структури та функцій нервової системи з діаграмами й анімаціями. <https://www.getbodysmart.com/a-p-resources/>

Викладач: — доц.

к.м.н., доц. Івасюк І.Й.

